הפנסיה שֶׁלָּךְ

מדריך קצר ופשוט לנשים

ברברה סבירסקי וליאת מולכו | אפריל 2014

AdvaCenter مركز أدفا
מרכז אדוה
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

AdvaCenter مركز أدفا
מרכז אדוה
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

ברברה סבירסקי היא
מנהלת מרכז אדוה

פורום החוסכים לפנסיה בישראל

ליאת מולכו היא חברת ועד המנהל
של פורום החוסכים לפנסיה

המחברות מודות ליועצת
"מעברים" ג'ודי פיירשטיין
וליועצי/ות הפנסיה אסנת כהן,
יענקל'ה זלוטניק, מירב
בן-עובד ואמנון ברזילי
על הערותיהם המועילות.

עריכה: צחי מזומן

THE HADASSAH FOUNDATION

תמיכה נדיבה מקרן הדסה
איפשרה יצירת המדריך הזה

המידע בחוברת הינו כללי וההמלצות
הן כלליות. אין האמור במדריך כדי
להוות ייעוץ משפטי ו/או תחליף
לייעוץ פנסיוני מקצועי ואין בו כדי
להוות המלצה לביצוע פעולה או
הימנעות מביצוע.

תוכן עניינים

פנסיה לשכירה: דברים שכדאי לדעת 5

בחירת קרן פנסיה 5

כמה מפרישים לקרן פנסיה? 6

איך מפרישים את הכסף? 7

פנסיה היא גם ביטוח חיים ונכות 8

את כבר בת 20 - זה הזמן להתחיל... 10

דווקא עכשיו, כשאת צעירה 11

יסמין החליטה לפתוח עסק משלה 14

יסמין מתחתנת 16

יסמין יולדת 17

יסמין חולה ומפסיקה לעבוד לתקופה קצרה 19

יסמין מובטלת 21

יסמין מוצאת עבודה חדשה 24

יסמין מתפטרת 26

יסמין נפרדת מבעלה 28

יסמין מתחתנת בפעם השנייה 30

יסמין הגיעה לגיל הפנסיה 31

בעלה של יסמין נפטר 36

מונחים נבחרים 38

תלוש שכר - דוגמא והסברים 44

הפנסיה שֶׁלָּךְ

המסע אל הפנסיה שלך מתחיל כשאת צעירה. החסכון לפרישה מעבודה מלווה אותך לאורך כל חייך ועדיף שאת תתייחסי אליו, תבדקי אותו, תשני במידת הצורך ותנהלי אותו.

המידע במדריך מאורגן לפי שלבי החיים בהם נשים נמצאות. הכוונה היא להעניק לך בסיס לשאול את השאלות הנכונות ולדעת למה לשים לב, ולתת לך אפשרות לשקול מה לעשות בזמן שינויים משפחתיים או תעסוקתיים. המדריך אינו תחליף לייעוץ פנסיוני אישי או לייעוץ מס – להפך, **אנו מעודדות פניה לאנשי מקצוע.**

יסמין חוסכת לפנסיה: איך להשתמש במדריך

יסמין היא דמות בדיונית שבחרנו כדי לספר דרכה על מצבים שונים בחיי אישה, ולהדגים את המשמעות של החלטות הקשורות לפנסיה שאפשר לקבל בשלבים שונים בחיים.

התייחסנו למצבים העיקריים בהם עליה לקבל החלטות ביחס לפנסיה: עבודה כשכירה וכעצמאית, לידה, אבטלה, פרישה מעבודה בגיל הפנסיה, ועוד.

אפשר לקרא את המדריך בשלמותו או אפשר להתמקד בפרק החיים בו את נמצאת. במקרה כזה, כדאי לקרוא גם את הפרק הראשון: **פנסיה לשכירה: דברים שכדאי לדעת.**

פנסיה לשכירה: דברים שכדאי לדעת

קרן פנסיה היא המוצר הבסיסי והזול מבין המוצרים הפנסיונים השונים, והיא מתאימה לרוב העובדות, בעיקר למשתכרות שכר שאינו גבוה במיוחד.[1]

אז מדוע קיימים המוצרים האחרים והיקרים יותר, כמו ביטוח מנהלים? דמייני לעצמך שאת רוצה לרכוש לעצמך בגד. לאן תלכי? רוב הנשים ילכו לחנות בגדים ויבחרו מבין הדוגמאות המוצעות את הבגד בעל הגזרה המחמיאה להן ביותר, ובמידה התואמת ביותר למידת גופן. בגד זה, בדרך כלל, יענה על הצורך במידה מספקת. אך אפילו אם ההתאמה תהיה טובה היא אף פעם לא תהיה מושלמת. לכן יהיו נשים שירצו לתפור חליפה במידה אישית. כמובן, חליפה זו תהיה יקרה יותר, אך אם את בעלת אמצעים או אם יש לך בעיה מיוחדת ובגללה הבגדים בחנות לא מתאימים לך, יתכן שתעדיפי פתרון זה.
אם כבר יש לך ביטוח מנהלים, כדאי להתייעץ לפני שאת משנה אותו.

קרן הפנסיה מציעה חבילה שנקבעת מראש, ובמסגרתה ניתן לבחור במסלולים שונים, כפי שאפשר לבחור מידות שונות בחנות בגדים. ביטוח מנהלים הוא כמו חליפה במידה אישית. הוא גמיש וניתן להתאימו לצרכי החוסכת, אך מחירו גבוה יותר.

1 תיאור קצר של שני מוצרים אחרים לחסכון פנסיוני - ביטוח מנהלים וקופת גמל - ראי בפרק "מונחים נבחרים" בעמ' 43.

יסמין שואלת

כמה מפרישים לקרן פנסיה?

הסכום המופרש לפנסיה נגזר מהשכר ברוטו. זהו השכר המוכר לפיצויים והוא כולל את כל המרכיבים ***הקבועים*** של השכר, כמו שכר יסוד, תוספת ותק, תוספת משפחה, תוספת מחלקתית ותוספת מקצועית.

הפרשות לפנסיית חובה:

-> את מפרישה 5.5% מהשכר לפנסיה.

-> המעביד מפריש 6% מהשכר לפנסיה ועוד 6% מהשכר לפיצויים.

-> בסך הכל גובה ההפרשה המינימלי לקרן הוא 17.5%, נכון לשנת 2014.

זהו הסכום הנמוך ביותר שחייבים להפריש, ויש הסדרים שבהם מפרישים יותר.

דוגמא: כמה מפרישים לפנסיה?

אם שכרך ברוטו הוא 4,000 ש"ח לחודש, אלה ההפרשות המינימליות שצריכות להתבצע עבורך:

-> החלק שאת מפרישה משכרך לטובת הפנסיה (מינימום) הוא 220 ש"ח (פנסיה חובה: נכון לשנת 2014);

-> החלק שהמעביד מפריש לפנסיה שלך (מינימום) הוא 240 ש"ח, עליהם הוא מוסיף עוד 240 ש"ח לפיצויים, ובסה"כ אתם מפרישים יחד 700 ש"ח.

חלקו של המעביד משולם בנפרד מהשכר שלך. לעומת זאת, החלק שלך יורד מהשכר ברוטו, ותוכלי לראות את ההורדה בתלוש השכר שלך (ראי דוגמא של תלוש שכר בעמ' 44). כדאי לוודא כבר בתהליך הקבלה לעבודה שהמעסיק שלך מתכוון לתת לך את כל הזכויות הסוציאליות המגיעות לך, כולל הפרשות לתכנית הפנסיה.

יסמין שואלת

המעסיק הציע לי לקבל חלק מהשכר "בלי תלוש" (זאת אומרת, "בשחור"). הוא אמר שכך אשלם פחות ביטוח לאומי ומס הכנסה ויישאר לי יותר כסף ביד. זה כדאי לי, לא?

לא! זה כדאי אולי למעסיק שלך, אך לא משתלם עבורך. בדרך זו "תחסכי" למעסיק תשלום על החלק הלא מדווח ("השחור") עבור ביטוח לאומי, פנסיה ופיצויים. שימי לב: אם תסכימי, לא תהיי מבוטחת על החלק בשכר שלא מופיע בתלוש. החיסכון הפנסיוני שלך יפגע וגם החלק המיועד לפיצויים יהיה קטן יותר. למשל, אם תפגעי ותזדקקי לקצבת נכות, חישוב הקצבה המגיעה לך יעשה לפי התלוש בלבד, ולא יכלול את מה שקיבלת "בשחור".

איך מפרישים? מי מטפל בזה?

ברוב מקומות העבודה המעסיק או אדם שהוא מינה (רואה חשבון, סוכן ביטוח או סוכנות הסדר) דואגים לצד המנהלי ולקשר עם חברת הביטוח. בדרך כלל עושים זאת באופן מרוכז עבור כל העובדים.

כדאי להגיע לפגישה עם נציג קרן הפנסיה מצויידת בכמה שיותר ידע, כי ידע הוא כוח, וכוח שווה כסף. לא בכל מקום עבודה יש סוכן (נציג הקרן), ומעסיקים רבים עובדים ישירות מול קרן הפנסיה. בכל חברה יש מחלקת שירות שממנה את יכולה לקבל מידע והסברים. חשוב לציין שעבודה ישירה מול קרן הפנסיה תעניק בדרך כלל דמי ניהול נמוכים יותר לעומת עבודה דרך סוכן. אפשר גם וכדאי לבדוק ישירות מול הקרן.

במרבית המקומות שמשלמים פנסיית חובה מותרת הצטרפות ב"הסדר לרבים": זאת אומרת ללא פגישה של נציג קרן הפנסיה/סוכן אלא הצטרפות מעצם העובדה שמועברת פרמיה באמצעות קבצים. במקרים אלו לעובדת אין כל מושג על התוכנית, המסלולים האפשריים, דמי ניהול וכו'. כדאי **לך** להתעניין ולבקש פרטים על הנושאים האלה.

במשא ומתן מול החברות המנהלות את קרן הפנסיה יש יתרון לגודל. כאשר יש מספר רב של עובדים בארגון, המעסיק יכול להשתמש ביתרון הזה כדי להשיג לעובדיו תנאים טובים יותר, כגון דמי ניהול נמוכים והטבות ביטוחיות אחרות. אבל לא תמיד זה המצב.

יש לך מרחב בחירה. את ורק את קובעת לאן יופרשו הכספים של החיסכון הפנסיוני שלך. אם את כבר קשורה לחברה מסוימת ומרוצה מהשרות ומדמי הניהול שאת משלמת, את יכולה לבקש מהמעביד שיפריש עבורך לאותה תכנית. למעביד אסור לסרב.

בנוסף, אם הסוכן/סוכנות לא הצליחו להשיג עבורך תנאים שאת הצלחת להשיג במשא ומתן עצמאי או באמצעות המעסיק הקודם, תוכלי לערב את המעסיק ולבקש ממנו לוודא שסוכן הביטוח אכן פועל לטובתך בלבד.

אם את רוצה לדעת יותר על החסכון הפנסיוני שלך, האתר של משרד האוצר מציג מידע נרחב על כל מה שקשור לפנסיה, כולל הסברים למושגים נפוצים, סרטוני הדרכה וקישורים לאתרים של קרנות פנסיה וחברות הביטוח.
http://www.pensia.mof.gov.il

פנסיה היא גם ביטוח

החסכון לפנסיה הוא ***לא רק*** מה שמבטיח את העתיד הכלכלי שלך בעת הפרישה מעבודה.

התכניות לחסכון לפנסיה הן עסקת חבילה הכוללת שלושה מרכיבים:

- חיסכון לתקופת החיים שאחרי הפרישה מעבודה (בגיל הזכאות לפרישה לפי החוק, או לפי ההסכם הקיבוצי הרלוונטי). בתקופה זו הכסף ישולם לך בצורת "קצבה", כלומר בתור סכום כסף קבוע שתקבלי חודש בחודשו.
- ביטוח שארים (בן זוג או ילדים מתחת לגיל 21) למקרה של פטירה.
- ביטוח למקרה של אובדן כושר עבודה.

בהשוואה למוצרים ביטוחיים אחרים, הביטוחים האלה נחשבים ביטוחים זולים כשהם כלולים במסגרת עסקת החבילה של התכנית הפנסיונית בקרן הפנסיה.

פטירה - במקרה של מוות, השארים שלך (בן זוג או ילדים מתחת לגיל 21) יקבלו חלק מהחיסכון שלך. "שארים" הוא מושג בשימוש בקרנות הפנסיה. לפי ההגדרה הקיימת בקרן הפנסיה, שאר הוא בדרך כלל אלמן/נה או יתומים: הכוונה למי שנשאר אחרי מותך והיה קשור איתך בקשר משפחתי וכלכלי. ה"שאר" יקבל קצבה חודשית או סכום כסף לאחר מותך בהתאם לתכנית הפנסיונית שלך.

דוגמא: נגיד שיסמין שלנו משתכרת 4,000 ש"ח לחודש ובחרה במסלול כללי בקרן פנסיה. אם חס וחלילה תמות, ה"שאר", שהוא בן הזוג שלה (אם יש לה) יקבל סכום של 2,030 ש"ח לחודש לכל ימי חייו, וילד (אם יש לה) יקבל 1,350 ש"ח לחודש (עד גיל 21).[2]

2 גודל הסכום מוגבל.

יסמין שואלת

אבל מה אם אין לי בן זוג ואין לי ילדים? אני צעירה מדי לנישואין וילדים — מה הלחץ?

טוב שסיפרת. כדאי לוודא שברישום שלך בחברת הפנסיה את אכן מוגדרת כרווקה וללא ילדים. למה? כך תוודאי שאינך משלמת על הביטוח לשארים וחלק גדול יותר מהכסף המופרש יופנה לחיסכון.

אגב, בחברות הפנסיה בטוחים שגם אם את רווקה עכשיו, קרוב לוודאי שתתחתני בעתיד הקרוב. לכן באופן אוטומטי הן משנות את הסטטוס שלך ל"נשואה" כעבור שנתיים. לכן רצוי לעדכן את המצב המשפחתי שלך פעם בשנתיים כל עוד אינך נשואה או אם אין לך ידוע/ה בציבור.

יסמין שואלת

יש לי בעל וילד אך לא רשמתי אף אחד כ"שאר", מה יקרה לכסף?

בקרנות פנסיה שארים הוא הליך אוטומטי. בן הזוג וילדים מתחת לגיל 21 הם היורשים ה"טבעיים" שלך והם אלה שיקבלו את קצבת השארים של תוכנית הפנסיה שלך במקרה שתלכי לעולמך בטרם עת.

אובדן כושר עבודה - בכל הפרשה שאת עושה יש גם מרכיב ביטוחי למקרה שעקב תאונה או מחלה לא תוכלי לעבוד. במקרה כזה, תוכלי לקבל עד 75% מהשכר המבוטח שלך, לפי מסלול הפנסיה שבחרת. קיימים מספר מסלולים, שבכל אחד מהם גובה הפיצוי שונה. שימי לב שגם הפרמיה החודשית משתנה בהתאם למסלול.

בתקופה של קבלת קצבת נכות החסכון שלך לא נפגע וקרן הפנסיה ממשיכה להפקיד עבורך את הסכום שאת ומעבידך, יחדיו, הייתם אמורים להפקיד בכל חודש. זאת, בהנחה שרמת הנכות שנקבעה לך היא מלאה. אם רמת הנכות אינה מלאה, תצטרכי להמשיך לשלם מדי חודש את חלקך בהפרשה לפנסיה.

את כבר בת 20 - זה הזמן להתחיל...

כבר בגיל 20 כדאי להתחיל לחסוך עבור תוכנית פנסיה, שיכולה להתברר בעתיד להיות ההון הגדול ביותר שלך - חיסכון ששייך רק לך.

למעשה, מגיל זה את והמעסיק שלך ***חייבים*** על פי התקנות להפריש מדי חודש כספים ***עבורך ועל שמך***, ולהפקידם בתכנית פנסיונית (הכלל הזה נכון לכל השכירות, גם אם לא שרתו בצבא. החוק חל על נשים מגיל 20, ועל גברים מגיל 21).

התחלת לעבוד? הכלל הוא שלאחר 6 חודשי עבודה את זכאית להסדר פנסיוני. חלק ממקומות העבודה כפופים להסכם קיבוצי שקובע מועד מוקדם יותר.

אם עבדת כבר במקום עבודה קודם, את זכאית להפרשות לפנסיה לאחר 3 חודשים (התשלום הוא רטרואקטיבי, וחל מיום תחילת העבודה).

התכנית הפנסיונית כוללת גם פיצוי במקרה מוות ונכות, כלומר יש לה מרכיבים ביטוחיים.

-> **את מחליטה** ומודיעה: זכותך להחליט ולהודיע למעביד באיזו תכנית את מעוניינת להפקיד את הכספים.

-> **את מחליטה** אם לבחור בקרן פנסיה או בתכנית אחרת, כמו ביטוח מנהלים או קופת גמל. ראי עמ' 43.

וכיוון שאת אמורה להחליט, כדאי לדעת במה מדובר.
אם לא תחליטי בעצמך מישהו אחר יחליט עבורך.

דווקא עכשיו, כשאת צעירה

המושג "חסכון פנסיוני" מתקשר עם זקנה וקמטים, ואולי לא ממש מתחשק לנו להתעסק אתו עכשיו, כשאנחנו "בתחילת הדרך".

אולי כדאי לשנות את השם המבלבל. תכנית פנסיונית וחסכון פנסיוני הם מה שכדאי לעשות **עכשיו**. גם החוק דורש את זה.

שנות החיסכון הראשונות, עד גיל 30 בערך, משפיעות מאוד על גובה קצבת הפנסיה שלך בעת הפרישה מהעבודה, בגלל שהסכומים המופרשים בשנים הראשונות גדלים ותופחים בזכות הריבית דריבית שהם צוברים.

להלן דוגמאות שימחישו את משמעות החיסכון בגילאים 20-30:

לפני הצגת הדוגמאות נציין כמה הסתייגויות: החישובים שנציג מבוססים על הנחה שהשכר נשאר יציב כל השנים. במקרים רבים שכר האישה עולה עם הגיל ועם הניסיון בעבודה, ולעתים השכר יורד בגילאים הגבוהים.

החישובים מבוססים על הנחות נוספות לגבי חיי העבודה של האישה שלעתים אינן תקפות: (1) שאין הפסקות עבודה שבהן אין הפרשות מלאות לקרן הפנסיה, ו-(2) שהאישה אינה מושכת דמי פיטורין.

לבסוף, חישובי התחזיות הפנסיוניות נעשו בעזרת סימולטור של פנסיה. הסימולטורים לוקחים בחשבון תשואה של 4.25% בשנה על ההון. כדאי לקחת בחשבון שהאוצר משנה את התחזיות שלו מדי פעם, ובתקופה זו הוא מעוניין לשנות את הנחת התשואה לנמוכה יותר.

דוגמא 1:

בואי נבדוק מה קורה לגבי שכר של 4,000 ש"ח:

נגיד שיסמין התחילה לעבוד בגיל 24, ושהיא התמידה לחסוך עד גיל 64 (40 שנות חסכון). השכר שלה עמד על 4,000 ש"ח ברוטו לחודש (כל השנים).

-> הקצבה שלה בעת פרישה תהיה ***3,370 ש"ח*** לחודש. הקצבה הזו קרובה להכנסה שיסמין רגילה אליה (**84%** מההכנסה החודשית בה היא רגילה)[3]. בנוסף, היא תקבל קצבת זקנה[4] מהמוסד לביטוח לאומי.

-> לעומת זאת, אם יסמין תתחיל לעבוד ולהפריש סכומים לקופת הפנסיה בגיל 34 ותתמיד עד גיל 64 (30 שנות חסכון), בשכר של 4,000 ש"ח לחודש, הקצבה שלה בפרישה תהיה ***2,030 ש"ח*** (**51%** מההכנסה אליה היא רגילה).[5] בנוסף, היא תקבל קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי.

דוגמא 2:

בואי נבדוק מה קורה לגבי שכר של 6,000 ש"ח:

נגיד שיסמין התחילה לעבוד בגיל 24 והתמידה לחסוך עד גיל 64 (40 שנות חסכון). השכר החודשי שלה עמד על 6,000 ש"ח ברוטו (כל השנים).

-> הקצבה שלה בעת פרישה תהיה ***5,050 ש"ח***. הקצבה הזו קרובה להכנסה שיסמין רגילה אליה (**84%** מההכנסה בה היא רגילה)[6]. בנוסף, היא תקבל קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי.

-> לעומת זאת, אם יסמין תתחיל לעבוד ולהפריש כספים לקרן פנסיה בגיל 34 ותתמיד עד גיל 64 (30 שנות חסכון), בשכר של 6,000 ש"ח לחודש הקצבה שלה בעת פרישה תהיה ***3,050 ש"ח*** (**51%** מההכנסה אליה היא רגילה).[7]
בנוסף, היא תקבל קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי.

---

3 כאשר גובה ההפרשה החודשית (הסכום שמופנה בכל חודש לפנסיה) הוא 700 ש"ח, במסלול כללי עבור שכירה קצבת הנכות תהיה בגובה 3,000 ש"ח וקצבת השארים תוכל להגיע עד 3,390 ש"ח.

4 לפרטים על הקצבה ראי עמ' 38.

5 כאשר גובה ההפרשה חודשית הוא 700 ש"ח, במסלול כללי, עבור שכירה פנסיית נכות תהיה 2,045 ש"ח וקצבת שארים תוכל להגיע עד 2,045 ש"ח.

6 כאשר גובה ההפרשה החודשית הוא 1,050 ש"ח, במסלול כללי, עבור שכירה קצבת נכות תהיה 4,500 ש"ח וקצבת שארים תוכל להגיע עד 5,090 ש"ח.

7 כאשר גובה ההפרשה החודשית הוא 1,050 ש"ח, במסלול כללי, עבור שכירה, קצבת נכות תהיה 4,500 ש"ח וקצבת שארים תוכל להגיע עד 3,700 ש"ח.

דוגמא 3:

בואי נבדוק מה קורה לגבי שכר של 10,000 ש"ח

נגיד שיסמין התחילה לעבוד בגיל 24 והתמידה לחסוך עד גיל 64 (40 שנות חסכון). השכר שלה עמד על 10,000 ש"ח ברוטו לחודש (כל השנים).

-> הקצבה שלה בפרישה תהיה ***8,400 ש"ח*** לחודש. הקצבה הזו קרובה להכנסה שיסמין רגילה אליה (**84%** מההכנסה בה היא רגילה)[8]. בנוסף, היא תקבל קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי.

-> לעומת זאת, אם יסמין תתחיל לעבוד ולהפריש כספים לקרן פנסיה בגיל 34 ותתמיד עד גיל 64 (30 שנות חסכון), בשכר של 10,000 ש"ח לחודש, הקצבה שלה בפרישה תהיה ***4,860 ש"ח*** (**51%** מההכנסה אליה היא רגילה)[9] בנוסף, היא תקבל קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי.

לסיכום, למרות שמדובר בהבדל של רק 10 שנות עבודה, אם יסמין תתחיל לחסוך לפנסיה בגיל 34 במקום בגיל 24, הקצבה שלה בעת פרישה תעמוד על 51% מהשכר ולא 84%, הפרש משמעותי כשמתרגמים את האחוזים לשקלים.

גיל תחילת החסכון	שכר חודשי	קצבה בעת פרישה	% הקצבה מהשכר
24	4,000	3,370	84%
	6,000	5,050	
	10,000	8,400	
34	4,000	2,030	51%
	6,000	3,050	
	10,000	4,860	

הטיפ שלנו: אל תוותרי על הפנסיה. התחילי מוקדם ככל האפשר.

8 כאשר גובה ההפרשה החודשית הוא 1,750 ש"ח, במסלול כללי עבור שכירה קצבת הנכות תהיה 7,500 ש"ח וקצבת שארים בגובה 8,400 ש"ח.

9 כאשר ההפרשה החודשית 1,750 ש"ח, במסלול כללי עבור שכירה קצבת הנכות תהיה 5,145 ש"ח וקצבת שארים בגובה 5,100 ש"ח.

יסמין פותחת עסק משלה

"החדשות הטובות": כעצמאית לא מכריחים אותך לחסוך לפנסיה.

ועוד חדשות טובות: אם תפקידי כסף בתכנית פנסיונית (ובקרן השתלמות) תוכלי לשלם פחות מס הכנסה.

ההפקדה לקרן פנסיה (ולקרן השתלמות) היא הוצאה מוכרת שמקטינה את גובה ההכנסה החייבת במס.

יש עוד יתרונות להיות עצמאית בהקשר לחיסכון הפנסיוני. ראשית, את לא זקוקה להסכמת מעביד כדי לפתוח קרן השתלמות. כמו קרן הפנסיה, זהו חסכון שמוכר במס הכנסה.

החדשות הרעות: אף אחד לא מתחלק אתך בנטל. אין מעביד, ולכן אין הפרשות של מעביד לקרן הפנסיה שלך. ההפרשה לפנסיה של עצמאית היא 16% מההכנסה, עד תקרה שנתית שנקבעת מדי שנה. תצטרכי להחליט איזה גובה של הכנסה את מבטחת (כמובן, ביחס להכנסות שלך בפועל), וכדאי לך מאוד להתייעץ עם רואה חשבון, יועץ מס או יועץ פנסיוני. תוכלי גם לפעול ישירות מול אחת מחברות הביטוח או חברות ההשקעות המפעילות קרנות פנסיה.

הוראת קבע חוסכת לך התלבטות ודחיינות. כאשר אין לך תוכנית, את לא מבוטחת.

כדאי להתמיד בחיסכון! לעצמאית יש תמיד פיתוי לחשוב, "אעשה פנסיה בשנה הבאה, קודם אשקיע בעסק", עכשיו המצב קשה - החודש לא אפקיד".

בטווח הרחוק לא משתלם לדחות את החיסכון הפנסיוני.

יסמין שואלת

כיצד אני מסדירה את החיסכון הפנסיוני בתור עצמאית?

אפשר להתייעץ עם יועץ פנסיה (עדיף יועץ עצמאי ולא יועץ של בנק או משווק של חברת ביטוח) או יועץ מס. גורם חשוב בבחירת קרן הפנסיה הוא גובה דמי הניהול. דמי ניהול המקסימליים הם 6% מההפרשה החודשית לפנסיה ו-0.5% מהצבירה השנתית של הכספים שבתיק החיסכון שלך. יש קרנות שדורשות את המקסימום ויש קרנות שמוכנות להוריד את דמי הניהול כדי לרכוש לקוחות חדשים. כדאי לעשות שופינג ולעמוד על המקח!

כאמור, אינך חייבת לפנות לסוכן או יועץ חיצוני; את יכולה לעבוד ישירות מול חברות הפנסיה. קרן השתלמות אפשר לפתוח גם בבנק או דרך בית השקעות.

אם את בקיאה בהשקעות, את יכולה להחליט להשקיע את החסכונות שלך באופן עצמאי. זה יאפשר לך לחסוך עלויות בדמי הניהול ולהחליט לבד במה את רוצה להשקיע. פירוט על קופות גמל ואפשרויות השקעה שונות תוכלי למצוא באתר פורום החוסכים לפנסיה בישראל:

http://www.pension.org.il/page.cgi?ira

יסמין מתחתנת

התחתנת? אנו מאחלות לך ולבן הזוג שנות אושר רבות!

יסמין שואלת

עכשיו, כשאני אישה נשואה, האם עלי להודיע על כך לחברה שמנהלת את קרן הפנסיה שלי?

-> כן. קרנות הפנסיה מניחות שרווקה תתחתן תוך שנתיים, ולכן בתום שנתיים הן מוסיפות באופן אוטומטי ביטוח שארים לתיק הפנסיה של העובדת. אם טרם עברו שנתיים מהיום שהתחלת להפריש כספים לקרן הפנסיה, כדאי מאד להודיע על נישואיך לקרן הפנסיה, ולשקול הוספת ביטוח שארים. הביטוח עולה כסף, כמובן, והוא יקטין את קצבת הפנסיה בעת הפרישה, אולם הוא יעניק לבן הזוג שלך קצבת שארים במקרה של פטירתך בטרם עת.

-> אם עברו יותר משנתיים מאז שהתחלת להפריש כספים לקרן הפנסיה, כאמור, קופת הפנסיה כבר הוסיפה לך ביטוח שארים. זה הזמן להתייעץ עם אנשי קרן הפנסיה על האפשרויות השונות של ביטוח שארים.

-> זוגות חד מיניים ואנשים החיים יחד ללא נישואים נחשבים ל"ידועים בציבור".

-> אם הם חיים ביחד תקופה ומנהלים משק בית משותף;[10] הכללים לגבי זוגות חד-מיניים וזוגות ידועים בציבור זהים לאלה של זוגות נשואים משני מינים.

מידע נוסף - http://goo.gl/VeKCV3

10 אין הגדרה חוקית של ידועים בציבור. ההכרה קשורה להתנהלות היחסים בין בני הזוג.

יסמין יולדת

יסמין מאושרת! היא ילדה בת! מזל טוב!

אם לפני הלידה עבדת תקופה של מעל חצי שנה במקום עבודתך, את זכאית לדמי לידה מהמוסד לביטוח לאומי: במשך 14 שבועות תקבלי דמי לידה בגובה השכר שלך. תוכלי לבדוק מהו הסכום לו את זכאית במחשבון דמי לידה באתר המוסד לביטוח לאומי:

http://www.btl.gov.il/Simulators/Pages/DmeyLedaCalc.aspx

פרטים מלאים על דמי הלידה תוכלי למצוא כאן:

http://www.btl.gov.il/benefits/maternity/childbirth_allowance/Pages/default.aspx

יסמין שואלת

מה יקרה לקרן הפנסיה שלי בתקופה שמגיעים לי דמי לידה?

-> בתקופת חופשת הלידה לפי חוק (14 שבועות), המעביד אמור להמשיך את ההפקדות לפנסיה (שלך ושלו). כשתחזרי לעבודה, את אמורה לשלם לו את החלק שהוא שילם במקומך.

-> אל תוותרי על זכותך לקבל מהמעביד את הכסף שמיועד לקרן הפנסיה שלך בתקופה של חופשת לידה בתשלום!

יסמין שואלת

ומה אם אחליט להאריך את חופשת הלידה?

אם תחליטי להמשיך את חופשת הלידה מעבר ל-14 שבועות תופסק ההפרשה בשמך לקרן הפנסיה. התוצאה תהיה שיהיה לך פחות כסף בקופת הפנסיה שלך בעת פרישה. הקופה תמשיך לצבור תשואה, בהתאם למצב שוק ההון.

חשוב לשמור על הרצף הביטוחי ועל הזכויות בקרן הפנסיה. אם תפסיקי את ההפרשות ובינתיים משהו ישתנה במצבך הבריאותי, הקרן עלולה לסרב לקבל אותך בחזרה כמבוטחת, או לקבל אותך בתנאים שונים – למשל בפרמיה גבוהה יותר. אולם, במרבית קרנות הפנסיה יש הסדר "כיסוי ריסק", למשך 5 חודשים. אין צורך להפקיד סכומים מיוחדים: דמי הביטוח נגבים מהחיסכון שנצבר. כמו כן, ניתן להאריך את ההסדר לתקופה של עד שנתיים, אך לא מעבר למספר החודשים הרציף שבו היית מבוטחת בקרן. בקרנות הפנסיה יש תעריפי מינימום לתקופה מוגבלת שיכולים להקל עליך להפריש סכומים קטנים ולשמור על רצף הביטוח.

כאמור, כשאת לא מפרישה כסף לקרן הפנסיה, את מקטינה את הצבירה שלך לעת זקנה. לכן, בזמן לידה כדאי מאד לפנות לייעוץ והכוונה. בקרן הפנסיה שלך יוכלו לספר לך באילו תנאים תוכלי לשמור על זכויותיך.

אם המצב הכספי של משפחתך מאפשר זאת, תוכלי להמשיך להפריש לקרן הפנסיה את חלקך ובמצב אידיאלי תוכלי גם להוסיף את חלקו של המעביד עד סוף חופשת הלידה המוארכת.

יסמין שואלת

האם תנאי הפנסיה שלי משתנים בגלל שהפכתי להיות אמא?

-> בעת חזרתך לעבודה אחרי חופשת הלידה, כדאי להודיע על כך לקרן הפנסיה ולשקול אם את רוצה לעשות שינויים. למשל, ייתכן שתרצי להוסיף את הבת כשאר בביטוח שארים או להעלות את גובה הפרמיה.

יסמין חולה ומפסיקה לעבוד לתקופה קצרה

רופאת המשפחה רשמה ליסמין חופשת מחלה בת חודשיים

יסמין שואלת

איך אתפרנס בתקופה הזאת? לי ולבעלי יש חובות שעלינו להחזיר כל חודש. האם המעביד ישלם לי משכורת עד שאבריא?

קודם כל, רפואה שלמה.

-> אם עבדת במשרה מלאה, מגיעים לך 18 ימי מחלה בשנה. רוב העובדים אינם מנצלים את מלוא ימי המחלה שלהם, אלא אם כן הם חולים במחלה שדורשת תקופת הבראה ארוכה בבית. ניתן לצבור עד 90 ימי מחלה. בתלוש המשכורת שלך אמורה להופיע יתרת ימי המחלה שלך. אם חלית עליך לפנות למעביד בבקשה שישלם עבור ימי המחלה בהם לא עבדת על חשבון ימי מחלה צבורים.

מידע נוסף על הזכות לחופשת מחלה תוכלי למצוא באתר "כל זכות":
http://www.kolzchut.org.il/he/%D7%99%D7%9E%D7%99_%D7%9E%D7%97%D7%9C%D7%94

-> יתכן שצברת לזכותך לא רק ימי מחלה, אלא גם ימי חופשה שנתית (לכל עובדת במשרה מלאה מגיעים לפחות 12 ימי חופשה בשנה). אם כן, גם את הכסף עבור ימי החופשה המגיעים לך את יכולה לבקש מהמעביד.

-> מקור נוסף להכנסה בתקופת ההבראה שלך עשוי להיות קצבת נכות כללית מהמוסד לביטוח לאומי, במיוחד אם תקופת ההחלמה היא ארוכה יותר מן הצפוי. קצבת נכות כללית מיועדת, בין השאר, לעובדים שכושר ההשתכרות שלהם נפגע ביותר מ-50%.

כדאי לגשת למשרד הקרוב של המוסד לביטוח לאומי, ולבדוק אם את זכאית לקצבת נכות כללית זמנית. שימי לב שבמוסד לביטוח לאומי תצטרכי להציג את האבחנה הרפואית שלך.

פרטים על זכאות לקצבת נכות תוכלי למצוא באתר המוסד לביטוח לאומי:
http://www.btl.gov.il/benefits/Disability/Pages/default.aspx

יסמין שואלת

מה יקרה לקופת הפנסיה שלי בזמן שאני בחופשת מחלה?

-> כאשר מגיע לך תשלום עבור ימי מחלה או ימי חופשה צבורים, המעביד יפריש כספים לקרן הפנסיה, כרגיל.

-> בתקופה בה אינך זכאית לתשלום על ימי מחלה או חופשה מהמעביד, הוא לא יפריש עבורך לקרן הפנסיה (בדומה לחופשת לידה ללא תשלום). גם המוסד לביטוח לאומי לא יפריש עבורך מקצבת נכות, אם תקבלי.

-> בתקופה זו האחריות לקופת הפנסיה היא שלך בלבד. אם תוכלי להפריש את חלקך מקצבת הנכות שאת מקבלת, מה טוב. אם לא תפרישי, קרן הפנסיה תמשיך להיות מושקעת ותמשיך לצבור תשואה. יהיו כמה חודשים שבהם לא הוספו כספים לקופה. כמובן שבתקופה בה אינך חוסכת, נוסף פחות כסף.

+ ועוד דבר: כדאי ליצור קשר עם קרן הפנסיה כדי לבדוק כיצד לשמור על הזכויות הביטוחיות שלך - ביטוח אובדן כושר עבודה וביטוח שארים. למשל, יש קרנות בהן אחרי 3 חודשי העדרות בשל נכות מוכרת, חברת הביטוח מפקידה את תשלומי הפנסיה המקיפה במקומך ובמקום המעסיק. היא גם משלמת לך קצבת נכות בהתאם לתנאי התוכנית שלך.[11]

11 בדרך כלל יש קיזוזים בין קצבת נכות של הביטוח הלאומי לבין הקצבה של קרן הפנסיה.

יסמין מובטלת

בשעה טובה, יסמין ילדה בן. עכשיו יש לה שני ילדים והיא מאושרת. יסמין חזרה לעבודה בתום חופשת הלידה, עבדה במשך חודשיים, ואז פוטרה בגלל קיצוצים.

בעת פיטורין, לעיתים קרובות הדבר הראשון שחושבים עליו הוא משיכת פיצויי הפיטורין. שוכחים שכספי פיצויי הפיטורין הם חלק מתוכנית הפנסיה. עובדת שפוטרה מהעבודה ולוקחת את הפיצויים המגיעים לה מקטינה את קצבת הפנסיה שתקבל בעת הפרישה.

בישראל השתרשה האמונה שתמיד כדאי למשוך את הפיצויים, כי אם לא תיקחי אותם הם ישארו אצל המעביד. זה כבר לא נכון: היום הפיצויים נמצאים בתוך קרן הפנסיה ועל שמך.

יסמין שואלת

הפסקתי לעבוד. ממה אתפרנס? האם מגיעים לי דמי אבטלה? מה עלי לעשות?

-> **דבר ראשון:** בקשי מהמעביד מכתב פיטורין, מכתב שחרור לקרנות הפנסיה, לקרנות ההשתלמות (אם יש) ולתוכניות הביטוח (אם יש), וגם טופס 161.

-> **דבר שני:** לכי ללשכת התעסוקה לחפש עבודה חדשה שתתאים לך. הציגי להם את מכתב הפיטורין, והביאי איתך טופס קורות חיים. במקביל, הרשמי במוסד לביטוח לאומי כמובטלת, והגישי שם תביעה לדמי אבטלה. בתקופת האבטלה תצטרכי לבקר פעם בשבוע בלשכת התעסוקה, כדי להירשם ולחפש עבודה.

יסמין שואלת

האם מגיעים לי פיצויי פיטורין?

-> אם עבדת לפחות שנה במקום שממנו פוטרת, את זכאית לפיצויי פיטורין בגובה של שכר חודשי עבור כל שנה שעבדת במקום שממנו פוטרת. כדאי לך לפנות לקרן הפנסיה שלך כדי לברר כמה כסף יש בקופת הפיצויים שלך. אם היתרה פחותה מהסכום המגיע לך (לפי חישוב של שכר חודשי עבור כל שנת עבודה), תוכלי לדרוש את הסכום החסר ישירות מהמעביד, אלא אם כן חוזה העבודה שלך כולל חלק הנקרא "סעיף 14"[12], ואז החישוב הוא שונה. במקרה כזה תצטרכי להסתפק בסכום שנצבר לפיצויים בקרן הפנסיה.

-> יש לך אפשרות למשוך את כל יתרת הפיצויים שלך בקופת הפנסיה, ותוכלי למשוך גם חלק ממנה. עכשיו עליך להחליט: אם תמשכי את הפיצויים קופת הפנסיה תקטן, ויהיה לך פחות כסף בחשבון הפנסיה שלך בעת פרישה. אם תמשכי את כל הסכום תהיי פטורה מתשלום מס הכנסה על הפיצויים (עד לסכום מסוים), אך את עלולה לצמצם את הפטור ממס הכנסה על חלק מקצבת הפנסיה, אחרי שתגיעי לגיל הזכאות לפנסיה. פיצויי פיטורין פטורים ממס עד לסכום של 12,360 ש"ח על כל שנה שעבדת (נכון לינואר 2014). אם את מחליטה למשוך את הכסף, כדאי לך מאוד להתייעץ עם רואה/ת חשבון או יועצת מס, ולבדוק בעזרתה אפשרויות שונות שיכולות לעזור לך בהקטנת תשלום המס על הפיצויים.

יסמין שואלת

האם אני חייבת לפדות את כל פיצויי הפיטורין?

-> לא, אפשר גם לפדות חלק מהם, או לא למשוך אותם בכלל, ולהשאיר אותם כחלק מקופת הפנסיה. מומלץ מאוד להתייעץ עם יועץ מס/פנסיה או עם חברת הפנסיה שלך.

-> כדאי לדעת: בעבר הפיצויים היו מוחזקים בקרנות פיצויים מרכזיות, ורק כאשר העובדת פוטרה היא הייתה מקבלת מהמעביד את כספי הפיצויים. באותה תקופה

12 סעיף 14 יוצר צורת הפרשה אחרת לפיצויי פיטורין: המעביד מפריש מדי חודש 8.33 אחוזים ממשכורתך, וכך הכסף נצבר לכל אורך תקופת עבודתך. במצב כזה אין חשש שבבוא יום התשלום למעסיק לא יהיה כסף לשלם לך. מצד שני, אם משכותרך עולה לאורך השנים, תקבלי סכום קטן יותר מאשר היית מקבלת לו החישוב היה נעשה לפי המשכורת האחרונה שלך.

השתרשה האמונה שתמיד כדאי למשוך את הפיצויים, כי אחרת הכספים נשארו בידי המעבידים. בינתיים השתנו התקנות, והיום הפיצויים מהווים חלק מן החיסכון הצבור בתוכנית הפנסיה. מקובל היום להתייחס למרכיב הפיצויים כחלק מההון הצבור המיועד לקצבה בעת פרישה.

יסמין שואלת

מה יקרה לקופת הפנסיה בתקופה שאני מובטלת?

כפי שאמרנו, הקופה שלך תקטן אם תמשכי פיצויי פיטורין. הכסף שנשאר בקופה ימשיך להיות מושקע וימשיך לצבור תשואה, בהתאם למצב שוק ההון.

קרנות הפנסיה מודעות לכך שבתקופת אבטלה הכנסתך ירדה מאד או התאפסה. לכן הן מציעות את האפשרויות הבאות:

- להמשיך ולשלם לקרן הפנסיה את אותו הסכום שאת ומעבידך הפרשתם עבורך עד הפיטורין.
- לשלם לקרן הפנסיה סכום קטן יותר מזה שהפרשתם עד הפיטורין;
- לשלם לקרן הפנסיה את מרכיבי הביטוח בלבד. זהו סכום קטן יחסית שנקרא "ריסק זמני", שמשלמים על מנת שהביטוחים לנכות ושארים (בן זוג וילדים) לא יתבטלו. ניתן לשלם "ריסק זמני" עבור תקופה של שנתיים או, אם עבדת במקום העבודה פחות משנתיים, עבור משך זמן שאורכו כתקופה שאת חוסכת בקרן פנסיה.

אם את מפסיקה לשלם, הזכויות לביטוח אובדן כושר העבודה וביטוח שארים נשמרות למשך 5 חודשים, בדרך כלל (כדאי לברר בקרן הפנסיה שלך), ואפשר לחדש את ההסדר.

יסמין מוצאת עבודה חדשה

שלושה חודשים אחרי שפוטרה יסמין מצאה עבודה חדשה ומבטיחה יותר, ובזכות הניסיון שרכשה קיבלה תפקיד עם אפשרויות לקידום והתפתחות מקצועית.

שוב, מגיע ליסמין מזל טוב!

יסמין שואלת

יש לי מקום עבודה חדש. מה עלי לעשות כדי לדאוג לזכויות הפנסיה שלי?

החוק קובע שאם היה לך הסדר פנסיה במקום העבודה הקודם, על המעביד החדש להפריש כספים לקופת הפנסיה שלך, החל מחודש העבודה הראשון שלך אצלו. למעביד מותר לבצע את התשלום שלושה חודשים אחרי שהתחלת לעבוד, רטרואקטיבית (לתאריך תחילת העבודה). עם תחילת העבודה, כדאי למסור למעסיק את הפרטים על קרן הפנסיה שלך.

יסמין שואלת

האם אחרי שהתחלתי לעבוד במקום חדש, קופת הפנסיה נשארת אצל אותה חברת ביטוח או שעלי להעביר את קופת הפנסיה שלי לחברת ביטוח שמומלצת על-ידי המעביד החדש?

יש מקומות עבודה שלהם הסכם עם סוכן ביטוח או סוכנות. לפעמים הם מצליחים להשיג עבורך תנאים ביטוחיים טובים יותר ודמי ניהול נמוכים. אם התנאים שמציעים לך אינם עדיפים בעינייך, את יכולה לבקש להישאר עם אותה קופה אליה הפרשת עד כה. גם אם הסוכן מערים בעיות, זכותך לבחור בעצמך קופת פנסיה[13].

אם תבחרי לעבור לקופת פנסיה חדשה, ייתכן שתצטרכי לחתום על הסכם עם החברה החדשה. לפעמים המעביד מזמין נציג/ה של החברה למשרד לצורך החתימה, אך במקומות עבודה רבים, מותרת הצטרפות ב"הסדר לרבים", ללא פגישה של נציגת קרן הפנסיה או סוכן.

במקרים רבים במצב כזה העובדת לא מקבלת מידע על התוכנית אליה הצטרפה, מה הם המסלולים האפשריים, מה הם דמי ניהול וכו'. כדאי להתעניין, ואפשר להתקשר ולבקש שיחה עם נציג/ת החברה.

כמובן, על המעביד לדאוג להפרשת חלקך לקרן הפנסיה, ואת זה את אמורה לראות בתלוש המשכורת שלך (ראי דוגמא של תלוש שכר בעמ' 44).

13 עם מעבר למקום עבודה אחר, רשאית קרן הפנסיה לשנות את דמי הניהול שלך.

יסמין מתפטרת

יסמין עובדת כבר 10 שנים באותו מקום עבודה ורוצה שינוי. היא מחפשת עבודה במשך חצי שנה, ואז מוצאת עבודה שנראית לה מתאימה, ומתקבלת לתפקיד שרצתה. יסמין נותנת למעביד הודעה מראש של חודש ימים שהיא מתכוונת לעזוב את מקום העבודה.

יסמין שואלת

אני עוזבת מקום עבודה מרצוני. האם מגיעים לי פיצויים?

יסמין, פיצויי פיטורין הם חלק מ"עסקת חבילה" שכוללת קופת הפנסיה. כספי הפיצויים שמעבידך הפקיד בקרן הפנסיה שלך מהווים חלק בלתי נפרד מהחיסכון הפנסיוני שלך, וכתוצאה מכך אסור למעביד למשוך את הכספים האלה חזרה: הם נשארים בקופת הפנסיה שלך. מאידך, אין לך אפשרות למשוך את הכספים האלה כפיצויי פיטורין, אלא אם הסכם העבודה שלך עם המעסיק (או ההסכם הקיבוצי החל על מקום עבודתך) קובע שמותר למשוך את הכספים גם במקרה של התפטרות.

יסמין שואלת

האם להתפטרות שלי יש השפעה על קופת הפנסיה שלי?

אל דאגה, הכספים שנצברו עד כה הם על שמך. הפנסיה נשארת שלך וממשיכה לצבור תשואה. את יכולה להמשיך להפקיד בה באמצעות מעביד חדש או באופן עצמאי. אם תמשיכי להפקיד (באמצעות המעביד החדש או באופן עצמאי) כספים באותו הגובה, הפנסיה בגיל הפרישה והביטוחים הנלווים ימשיכו לשמור על ערכיהם טרם עזיבתך. ברגע שאת מפסיקה לעבוד אצל המעביד הנוכחי, תתחילי לעבוד אצל מעסיק חדש, וגם את וגם המעביד תפקידו כספים מדי חודש בקופת הפנסיה שלך.

יסמין שואלת

התחלתי לעבוד במקום חדש. האם קופת הפנסיה נשארת אצל אותה חברת ביטוח, או שעלי להעביר את קופת הפנסיה שלי לחברת ביטוח שמומלצת על-ידי המעביד החדש?

-> התשובה חד משמעית: זכותך לבחור את החברה שמנהלת את קופת הפנסיה שלך. אולם, כדאי לבדוק אם למעביד החדש יש הסכם עם חברת ביטוח שגובה דמי ניהול נמוכים יותר. משתלם להתעניין! אם התנאים שמציעים לך אינם עדיפים בעינייך, את יכולה לבקש להישאר עם אותה קופה אליה הפרשת עד כה. גם אם הסוכן מערים בעיות, זכותך לבחור בעצמך קופת פנסיה.

-> אם תבחרי לעבור לקופת פנסיה חדשה, ייתכן שתצטרכי לחתום על הסכם עם החברה החדשה. לפעמים המעביד מזמין נציג/ה של החברה למשרד לצורך החתימה, אך במקומות עבודה רבים מותרת הצטרפות ב"הסדר לרבים", ללא פגישה של נציגת קרן הפנסיה או סוכן.

-> במקרים רבים במצב כזה העובדת לא מקבלת מידע על התוכנית אליה הצטרפה, מה הם המסלולים האפשריים, מה הם דמי ניהול וכו'. כדאי להתעניין!

יסמין נפרדת מבעלה

אחרי 12 שנות נישואין, יסמין ובעלה החליטו להתגרש.

יסמין שואלת

האם הרכוש שנצבר במהלך הנישואין שלנו מתחלק שווה בשווה ביני ובין בעלי בזמן גירושים? איך עושים את החלוקה?

העיקרון נכון והוא נקרא "איזון משאבים". חלוקה כזאת תתבצע אלא אם את ובעלך חתמתם קודם לכן על הסכם ממון הקובע חלוקה שונה.

יסמין: לא, לא עשינו הסכם ממון. ובעצם אין לנו רכוש מלבד בית ומכונית. שכחתי משהו?

ייתכן מאוד שיש לכם עוד רכוש: הרכוש המשותף כולל לא רק את הדברים שרואים בעיניים, כמו בית, מכונית, רהיטים, תכשיטים, וחפצי אומנות, אלא גם דברים שלא רואים, כמו קרנות הפנסיה שלך ושל בעלך, קרנות השתלמות, ביטוחי מנהלים או ביטוחי חיים, תוכניות חיסכון ותוכניות ביטוח והשקעות. מידע על רכוש כזה שלך ושל בעלך נמצא בדו"חות שנתיים ורבעוניים שמקבלים מחברות ביטוח ומחברות השקעות. אם אין לך את הדו"ח האחרון שלך, אפשר לבקש אותו מחברת הביטוח ולקבלו ללא תשלום.
הרכוש המשותף כולל גם את החובות וגם את ההלוואות, שגם אותם יש לחלק באופן שווה בין בני הזוג.

כדי לעשות סדר בדברים, כדאי להיעזר במתווך כמו רואה/ת חשבון, מגשר/ת, עורכ/ת דין או ידיד/ת משפחה נייטרלי/ת שמכבד/ת את שניכם. המתווך (או מגשר) יוכל לעזור לכם לערוך לוח נכסים. מומלץ לספק לו את כל הדו"חות הנדרשים כדי לאמת את הערך של כל פריט.

אנחנו עוסקות כאן בפנסיה, אבל העקרונות נכונים גם לסוגים אחרים של חסכונות וביטוחים. ברוב המקרים, לגבר צבור חסכון פנסיוני גדול יותר מזה של האישה, וזאת

בזכות שכר גבוה יותר ובזכות פחות הפסקות עבודה הקשורות ללידות. החוק מחייב וכך גם הוגן לעשות: לחבר את החיסכון הפנסיוני הן שלך והן של בן הזוג ולחלק את הסכום הכולל לשני חלקים שווים. כדי לעשות את זה, יש להסתכל בדו"ח האחרון של חשבון הפנסיה שלך ושל בן הזוג. בדו"ח מצוין סך החיסכון של המבוטח/ת. בן הזוג (כאמור, זה בדרך כלל, אך לא תמיד, הגבר) עם החיסכון הגדול יותר אמור לפצות את בת הזוג עם החיסכון הקטן יותר.

החלוקה יכולה להעשות בכמה דרכים: לפעמים יש מספיק חסכונות או הון אחר שניתן להעביר על שם האשה במקום הפנסיה (בצורה של היוון הכסף העתידי לכסף נוכחי). אפשר לדרוש מבן הזוג חלק גדול יותר של ערך הדירה או של כל נכס כלכלי אחר. אם אין נכסים אחרים, אפשר לקבל חלק מקצבת הפנסיה בעתיד, בזמן היציאה לגמלה.

שימי לב: השמות הרשומים בפוליסות ביטוח, קופות גמל וקרנות השתלמות בתור "מוטבים" הם הקובעים, והם גוברים על השמות הרשומים בהסכם הגירושין ו/או בצו ירושה. לכן חשוב לעדכן את השמות הנכונים בתוכניות החיסכון והביטוח שלך.

יסמין שואלת

האם אני צריכה לעשות שינוי בתוכנית הפנסיה שלי בעקבות הגירושין?

כן, בהחלט! כדאי להודיע לקרן הפנסיה שאת כבר לא נשואה. התעריף שתשלמי עבור ביטוח שארים יהיה קטן יותר ויכלול רק את הילדים, אם הם בגיל המתאים.[14] הסכום שתחסכי ייכנס לחלק של הצבירה הפנסיונית שלך ויגדיל אותו.

איך מודיעים?

כמה דקות של ביורוקרטיה עכשיו שוות הרבה כסף בעתיד הלא רחוק. מרבית החברות מחזיקות טפסי שינוי פרטים באתרי האינטרנט שלהן. כדאי להיכנס ולעדכן את פרטייך!

14 אם יש לך ביטוח מנהלים או קופת גמל, את יכולה למחוק את שמו של בן הזוג שלך מהמוטבים. אם לא תבטלי את שמו הוא יקבל את הכספים במקרה של פטירה שלך.

יסמין מתחתנת בפעם השנייה

יסמין מתחתנת בשנית, ואלה הנישואין השניים גם עבור בן זוג החדש שלה. לשניהם יש ילדים מהזוגיות הקודמת. במקרים כאלה מקובל לעשות הסכם ממון בין בני זוג. גם יסמין ובעלה לעתיד יעשו הסכם ממון כדי לשמור על הזכויות הכלכליות של שניהם.

יסמין שואלת

האם הסכם הממון נוגע גם לפנסיה שלי?

-> כן! השאלה הראשונה היא: האם לשנות את השארים בתוכנית הפנסיה? אם כבר דאגת למחוק את הגרוש שלך מרשימת השארים, ילדיך רשומים כשארים בלעדיים, ותוכלי להשאיר את העניינים כמו שהם: אם את מתחתנת בשנית, הבעל הוא "שאר" אוטומטי בקרן פנסיה.

-> אפשרות אחרת היא שתוסיפי את שם בן זוג החדש שלך, ושהוא יוסיף את שמך כשארה בתוכנית הפנסיה שלו.

כאמור, בקרן פנסיה מקובל להוסיף לתיק של רווקה (או גרושה) בן זוג בתור "שאר", שנתיים אחרי הרישום או השינוי האחרון. אם עברו פחות משנתיים, צריך ליזום את הרישום של בן הזוג כשאר בתוכנית הפנסיה, אם זה רצונך. רצוי שההליך הזה יהיה הדדי! כזכור, הכתוב בתוכנית הפנסיה גובר על צוואה ועל הסכם ממון בין בני זוג.

בנישואין שניים חלק מהזוגות בוחרים לנהל את נכסיהם בנפרד, כולל חשבונות בנק. אם תחליטי לנהוג כך, תהיה לך נגישות בלעדית לקצבת הזקנה שלך ולפנסיה שלך בבוא העת. יתרון נוסף לניהול חשבון נפרד: במקרה של מות בן הזוג, לא תהיה בעיה של חסימת החשבון המשותף עד למתן צו ירושה או צו קיום צוואה[15].

15 אם תנהלו חשבון משותף, יש פתרון לבעיה של חסימת החשבון המשותף: לבקש לחתום בבנק על "טופס אריכות ימים". כל אחד מכם יכול לחתום על טופס כזה. הטופס אומר שבמקרה של פטירת אחד מבני הזוג, החשבון ישאר בידי בן או בת הזוג, ללא צורך במתן צו ירושה

יסמין הגיעה לגיל הפנסיה

יום הולדת שמח ליסמין!

את מתקרבת לגיל הזכאות לפנסיה ולקצבת זקנה. אין זה אומר שאת חייבת לפרוש מעולם העבודה. לפי החוק, "גיל הפרישה" לבני שני המינים הוא 67, ורבים ממשיכים לעבוד אחרי הגיל הזה. קיימים גם הסכמי עבודה במקומות עבודה מסויימים הקובעים גילאי זכאות שונים לפנסיה.

גיל 62 הוא כיום גיל הזכאות[16] (נכון לינואר 2014). ייתכן שגיל הזכאות ישתנה. כדאי לבדוק באתר של המוסד לביטוח לאומי מהו גיל הזכאות שלך.

אם את עובדת במקצוע שוחק, אולי תרצי להפסיק לעבוד בשכר ולקבל את *קצבת הזקנה* *ואת קצבת הפנסיה* שלך. בהמשך אולי תפתחי עסק, או תקדישי את זמנך לפיתוח כישרון המוסיקה שלך.

יסמין שואלת

מה עלי לעשות כדי לקבל את **קצבת הזקנה**?

יתכן שכבר קיבלת טופס תביעה מהמוסד לביטוח לאומי, שנשלח לנשים לקראת יום הולדתן ה-62 (אם לא קיבלת את הטופס, יש לגשת לסניף הקרוב ביותר של המוסד לביטוח הלאומי בשעות הקבלה ולבקש את הטופס, או להורידו מהאינטרנט (טופס 480):
http://www.btl.gov.il/benefits/old_age

16 להסבר על גיל הזכאות ראי עמ' 41.

-> כשאת ממלאה את הטופס הקפידי לציין את כל מקומות העבודה בהם עבדת, וזאת כדי שידעו במוסד לביטוח לאומי שעבדת, נגיד במשך 35 שנה. בזכות עבודה במשך 35 שנה (בהן הפרשת למוסד לביטוח לאומי דמי ביטוח לאומי) תקבלי תוספת של 50% לקצבת הזקנה הבסיסית. במקום 1,531 ש"ח לחודש, תעמוד קצבתך על 2,295 ש"ח לחודש (נכון ל-1.1.2014). החישוב: מקבלים 2% יותר עבור כל שנת עבודה מעל 10 שנים, עד לתקרה של 50%.

כל אדם הפורש לפנסיה שצבר עד 10 שנות עבודה, בהן שולמו דמי ביטוח לאומי כחוק, מקבל קצבת זיקנה בסיסית של 1,531 ש"ח לחודש. אם צבר יותר מ-10 שנות עבודה, יקבל קצבה גדולה יותר שתכלול תוספת של 2% לקיצבה הבסיסית על כל שנת עבודה נוספת, עד לתקרה של 50%.

-> עם קבלת האישור מהמוסד לביטוח לאומי על גובה קצבתך, כדאי לבדוק אם אכן הקצבה נקבעה כ-2,250 ש"ח לחודש (אם עבדת 35 שנים) ותשולם מהחודש הראשון שאחרי יום הולדתך ה-62.
אם כן, את מחייכת.
אם לא, את כותבת מכתב למוסד לביטוח לאומי המציין את הטעות שנפלה.

מידע רחב על קצבת הזקנה תוכלי למצוא באתר המוסד לביטוח לאומי:
https://www.btl.gov.il/benefits/old_age/Pages/default.aspx

יסמין שואלת

מה עלי לעשות כדי לקבל את **קצבת הפנסיה** שלי?

-> לקראת הפרישה עלייך ליצור קשר עם קרן הפנסיה ולהודיע על כוונתך לצאת לגמלאות. כדאי להקדים ולפנות 3 חודשים מראש. אם בקרן הפנסיה יש מחלקת גמלאים, יתכן שיזמינו אותך לפגישה בה יסבירו לך את הסדרי הפנסיה השונים, ויבקשו ממך לבחור את האפשרות המתאימה לך.

בכל מקרה, תקבלי קצבת פנסיה כל ימי חייך (עד מאה ועשרים!).[17] הבחירות שתתבקשי לעשות קשורות לזכויות של בן הזוג. יש הסדרים הקובעים שלבן הזוג לא תהיה זכות לפנסיית שארים, ויש הסדרים הקובעים שבמקרה שתלכי לעולמך לפני בן הזוג, הוא יקבל, לדוגמא, 60% מהקצבה שלך, או 40% מהקצבה שלך. ככל שתגדילי את חלקו של השאר אחרי מותך, כך תקטן הקצבה שתקבלי בימי חייך.

יסמין שואלת

כיצד מחשבים את קצבת הפנסיה שלי?

-> החישוב הבסיסי נעשה כך: מחלקים את הכסף הצבור בקופת הפנסיה שלך במספר הנקרא "מקדם המרה". החישוב לוקח בחשבון תשואה שנתית משוערת על כספך, וגם את דמי הניהול השנתיים. גם הסדר השארים שתבחרי יילקח בחשבון.

+ גם קצבת הזקנה מהמוסד לביטוח לאומי וגם קצבת הפנסיה מקרן הפנסיה מופקדות מדי חודש בחשבון הבנק שלך.

ההפרשות לפנסיה
+
רווחים (תשואה)
−
דמי ניהול
−
פרמיית ביטוח
=
צבירה
÷
מקדם המרה
=
קצבה חודשית

יסמין שואלת

האם משלמים מס הכנסה על פנסיה?

-> פנסיה היא הכנסה כמו משכורת. בתור פנסיונרית, עלייך למלא טופס 101 (כרטיס עובד), ולעשות תאום מס במקרה שיש לך הכנסות נוספות. אם יש לך הכנסות נוספות, הכנסות אלה יצורפו לקצבת הפנסיה שלך לצורך חישוב מס ההכנסה.

-> סף המס לאישה הוא כ-6,000 ש"ח (2014). בנוסף, חשוב לדעת שמשיכת פיצויים במהלך 32 השנים לפני הפרישה מהעבודה עלולה לפגוע בפְטורים ממס הכנסה על הפנסיה החודשית.

---

17 במקרה שקצבת הפנסיה החודשית מסתכמת בפחות מ-5% מהשכר הממוצע במשק, לא תקבלי קצבה חודשית אלא תשלום חד פעמי.

-> ועוד דבר: פנסיונרים שהגיעו ל"גיל המוחלט לקבלת קצבת זקנה" (70 לגברים ובין 68-70 לנשים) אינם משלמים דמי ביטוח לאומי אם הם עדיין עובדים.

יסמין שואלת

ומה אם אני רוצה להמשיך לעבוד במקום לצאת לפנסיה?

אין בעיה! את יכולה להמשיך לעבוד ולדחות את קבלת קצבת הפנסיה וקצבת הזקנה. אפשרות אחרת היא לדרוש קצבת זקנה ופנסיה וגם להמשיך לעבוד. במקרה כזה, תשלמי מסים על הפנסיה ועל השכר (אך לא על קצבת הזקנה), ללא פטור ממס הכנסה.

אם עוד לא הגעת לגיל המוחלט של קצבת הזקנה (68-70), המוסד לביטוח לאומי יבדוק את גובה השכר כדי לקבוע אם את זכאית לקצבת זקנה.

תהיי זכאית לקצבת זקנה:

-> אם אין לך בן או בת זוג ושכרך (ברוטו) אינו עולה על 5,181 ש"ח.

-> אם יש לך בן או בת זוג ושכרך (ברוטו) אינו עולה על 6,908 ש"ח. (נכון ל-1.1.2014)

-> מי שהגיעה לגיל המוחלט של קצבת הזקנה (68-70), מקבלת קצבה זקנה ללא תלות בגובה שכרה.

+ אפשר לקבל קצבת פנסיה ולהמשיך לעבוד, אפילו באותו מקום העבודה. אז קצבת הפנסיה מצטרפת לשכר בחישוב מס הכנסה שיש לשלם. כדאי להתייעץ עם קרן הפנסיה שלך כדי לברר אם תהיינה השלכות נוספות לגבי גובה קצבת הפנסיה. ראי הסבר מפורט יותר בעמ' 38.

לפעמים כדאי לדחות את קבלת הקצבאות

אם בהגיעך לגיל הזכאות לקצבת זקנה ולפנסיה, את דוחה את קבלת הקצבאות וממשיכה לעבוד, תקבלי קצבת זקנה גבוהה יותר וקצבת פנסיה גבוהה יותר כשתחליטי לפרוש מהעבודה.

הכיצד?

- *לגבי קצבת זקנה מהמוסד לביטוח לאומי*, על כל שנה שאת דוחה את הדרישה לקבלת הקצבה (עד לגיל 68-70), תקבלי קצבת זקנה גבוהה יותר מהקצבה (כוללת תוספת הוותק) ב-5%, עד מקסימום של תוספת בגובה 25%.

לגבי קצבת הפנסיה, גובה הקצבה החודשית תגדל בגלל שתי סיבות:

-> 1. בגלל שאת ומעבידך ממשיכים להפריש כל חודש כסף לקופת הפנסיה שלך, והקופה המוגדלת הזאת ממשיכה לצבור רווחים (בהתאם למצב שוק ההון);

-> 2. בגלל שכל חודש נוסף של עבודה בשכר הוא גם חודש פחות של קבלת קצבת פנסיה, ולכן הכסף הצבור בקופת הפנסיה שלך מתחלק במקדם נמוך יותר. התוצאה: קצבה חודשית גבוהה יותר.

- אם את שוקלת יציאה לפנסיה, כדאי לך מאד לקבל ייעוץ לגבי האפשרויות השונות. אפשר לפנות ליועצי פנסיה עצמאיים ויש גם חברות העוסקות בתכנון פרישה.

בעלה של יסמין נפטר

שלא תדע עוד צער: בעלה של יסמין נפטר בגיל 70 והיא בת 67. עוד לפני שנפטר בעלה של יסמין, גם היא וגם בעלה יצאו לפנסיה. הם חיו מקצבת הפנסיה והזקנה של שני בני הזוג, והיו להם גם מעט חסכונות.

יסמין שואלת

איך אתפרנס בלי קצבת הזקנה והפנסיה של בעלי? קצבת הזקנה והפנסיה שלי לא מספיקות לניהול חיים כמו שניהלנו יחד. האם אצטרך לאכול את כל החסכונות? האם לא אוכל להוריש שום דבר לילדי? האם אפול לעומס על ילדי?

- יסמין, נכון שסך ההכנסה שלך תרד, אבל לא תצטרכי להסתפק רק בקצבאות שלך. את זכאית לקצבת שארים מהמוסד לביטוח לאומי, ולקצבת שארים גם מקופת הפנסיה של בעלך.
- לגבי קצבת שארים של קופת הפנסיה של בעלך, בדרך כלל בת הזוג זכאית ל-60 אחוזים מהפנסיה החודשית של בן הזוג. יש תוכניות פרישה המעניקות קצבת שארים גבוהה יותר, ויש גם כאלה המעניקות קצבת שארים נמוכה יותר.
- לגבי קצבת זקנה של הביטוח הלאומי, בני הזוג זכאים ל-50 אחוזים מקצבת הזקנה של הנפטר.
- במקרה של מות בן הזוג, יש ליצור קשר עם המוסד לביטוח לאומי ועם קרן הפנסיה ולהציג תעודת פטירה של בן הזוג.

יסמין שואלת

עתה אין לי שארים. אם חס וחלילה אמות מחר, כל הכספים הצבורים בקופת הפנסיה שלי ילכו לאיבוד?

יסמין, אם אין לך שארים, את יכולה לרשום בקופת הפנסיה שלך "מוטבים" שיקבלו תשלום חד-פעמי כאשר תלכי לעולמך. כדי לעשות זאת את צריכה לבחור במסלול פנסיה מסוים. כדאי להתייעץ עם קרן הפנסיה שלך.

מונחים נבחרים

קצבת זקנה

קצבת הזקנה היא הרובד הראשון של ההכנסה של האישה (ושל הגבר) אחרי הפרישה.

קצבת זקנה ניתנת על ידי ביטוח לאומי ומגיעה **לכל** תושב/ת קבוע/ה של ישראל, ועל כן עבור רוב האנשים היא יותר חשובה מהפנסיה. הדרך היעילה ביותר לשפר את רווחת הנשים המבוגרות היא להגדיל את קצבת הזקנה.

קצבת הזקנה הבסיסית בישראל היא 1,531 שקלים (נכון לינואר 2014).
כ-17% מהשכר הממוצע במשק.
ברוב ארצות אירופה המערבית, היא בין 25-30 אחוזים מהשכר הממוצע. במילים אחרות, קצבת הזקנה בארץ היא נמוכה.

רוב הנשים מקבלות קצבה גדולה יותר מהקצבה הבסיסית – כ-2,000 ש"ח (מרץ 2013), שהם 22% מהשכר הממוצע.

קצבת זקנה = תשלום חודשי שמקבלת אישה בשני מקרים:

המקרה הראשון: הגעת ל"גיל הזכאות" – 62 – והפסקת לעבוד (או שאת עובדת, אבל הכנסתך מעבודה נמוכה מ-5,181 ש"ח לחודש אם אין לך בן זוג, או 6,908 ש"ח אם יש לך בן זוג, נכון ל-2014). כדי לקבל את הקצבה עלייך למלא טופס תביעה למוסד לביטוח הלאומי.

בהגיעך ל"גיל הזכאות", ישלח המוסד לביטוח לאומי לביתך טופס תביעה. תתבקשי לציין את כל העבודות שעבדת בהן מאז שהתחלת לעבוד. המידע הזה חשוב כי אם נישאת, יתכן שעבדת תחת שם משפחה אחר לפני הנישואין. לביטוח הלאומי יש רישום של העבודות שלך לפי השם שלך בעת העבודה. מספר שנות העבודה שלך הוא גורם משמעותי בקביעת גובה הקצבה, כך שכדאי לכתוב רשימת עבודות מדויקת ככל האפשר.

המקרה השני: הגעת ל"גיל המוחלט" - 68-70 ("הגיל המוחלט" לנשים עתיד לעלות ל-70). בגיל הזה זכאית האישה (וגם הגבר) לקצבת זקנה גם אם יש לה הכנסה מעבודה ולא משנה מה גובה ההכנסה שלה.

השלמת הכנסה

קצבת זקנה משולמת לך עד סוף חייך

בשנות עבודתך מחוץ לבית, או בהיותך רווקה או גרושה שלא עובדת מחוץ לבית, שילמת למוסד לביטוח הלאומי דמי ביטוח לאומי, שחלק מהם נועד לתשלום קצבת זקנה. במלים אחרות, עבור רוב הנשים העובדות מחוץ לבית, קצבת זקנה היא תוצר של ביטוח סוציאלי ששילמו רוב חייהן.

לנשים שלא השתכרו ולא שילמו דמי ביטוח לאומי מסיבות שונות, המדינה מממנת קצבת זקנה, כדי שלכל אישה תהיה הכנסה בהגיעה ל"גיל הזכאות".

מי ששילמה דמי ביטוח לאומי מעל 10 שנים, מקבלת קצבה זקנה גבוהה יותר. הסכום הבסיסי של קצבת הזקנה (בינואר 2014) הוא 1,531 ש"ח. עבור כל שנה שמעבר ל- 10 שנים ששילמה דמי ביטוח לאומי, מקבלת האישה קצבת זקנה גבוהה יותר ב-2%, עד למקסימום תוספת של 50% מעל הקצבה הבסיסית (מקסימום: 2,296 שקלים).

דרך נוספת להגדיל את קצבת הזקנה היא לדחות את התביעה לקבלתה מעבר ל"גיל הזכאות". עבור כל שנת דחייה, הקצבה (כוללת תוספת הוותק) גדלה ב-5%, עד למקסימום של 25%.

אם את בעלת הכנסה נמוכה ייתכן שאת זכאית לתוספת לקצבת הזקנה שלך.

1. עבור אישה החיה לבד, השלמת הכנסה מגיעה לה במידה ואין לה הכנסה מלבד קצבת זקנה או שהכנסתה הנוספת מעבודה נמוכה מ-1,818 ש"ח לחודש והכנסתה מפנסיה נמוכה מ-1,182 ש"ח לחודש (נכון לינואר 2014). גובה קצבת זקנה כולל השלמת הכנסה: בין 2,803 ש"ח ל-3,016 ש"ח – תלוי בגיל (נכון ל-2014).
2. עבור אישה נשואה: השלמת הכנסה היא תוספת לקצבת זקנה המגיעה למשק בית בו הכנסת הגבר והאישה יחד מעבודה אינה עולה על 2,181 ש"ח לחודש ומפנסיה על 1,863 ש"ח לחודש. גובה קצבת זקנה כולל השלמת הכנסה: בין 4,164 ש"ח ל-4,469 ש"ח, תלוי בגיל (נכון ל-2014). להרחבה: ראי את האתר של המוסד לביטוח לאומי. http://www.btl.gov.il

קצבת שארים לאישה שבעלה נפטר

קצבת שארים מהמוסד לביטוח לאומי היא תשלום (בדרך כלל חודשי) שמקבלת אישה שבעלה נפטר. יש כמה סוגי קצבת שארים:

1. קצבה לאלמנות שהגיעו ל"גיל הזכאות לקצבה" (62).
2. קצבה לאלמנות עם ילדים מתחת לגיל 18.
3. קצבת לאלמנות ללא ילדים, שעברו את גיל 50 וטרם הגיעו לגיל הזכאות.
4. קצבה לאלמנות ללא ילדים שטרם הגיעו לגיל 50.
5. קצבה לאלמנות ללא ילדים שטרם הגיעו לגיל 40.
6. קצבה לאלמנות בנות 80 ומעלה.

גובה הקצבה לאלמנות שהגיעו ל"גיל הזכאות" תלוי בגובה קצבת הזקנה של בעליהן. אלמנה שהגיעה ל"גיל הזכאות" תקבל חצי מהסכום שהיה מגיע לבעלה כקצבת זקנה, אילו נשאר בחיים. הסכום הזה נוסף על קצבת הזקנה הרגילה שמגיעה לאישה. הכלל הזה נכון גם לאישה ידועה בציבור.

הסתייגויות:

1. אלמנות שהן עקרות בית (נשים נשואות שאינן עובדות מחוץ לבית) שהגיעו לגיל הפרישה אינן זכאיות לקצבת שארים (אלא אם יש להן ילדים מתחת לגיל 18).
2. גובה הקצבה לאלמנות מעל גיל 40 עם ילדים מתחת לגיל 18, או לאלמנות מעל גיל 50 שטרם הגיעו לגיל הזכאות, הוא 1,531 ש"ח לחודש (ינואר 2014).
3. גובה הקצבה לאלמנות ללא ילדים (קטינים) שטרם הגיעו לגיל 50 הוא 1,150 ש"ח (ינואר 2014).
4. לאלמנות ללא ילדים שטרם הגיעו לגיל 40, משלם המוסד לביטוח לאומי תשלום חד-פעמי בגובה הקצבה לאלמנות עם ילדים כפול 36: 55,116 ש"ח (ינואר 2014).
5. אלמנות בנות 80 ומעלה מקבלות קצבה חודשית בסך 1,617 ש"ח.

גיל הפרישה

גיל הפרישה – 67 – הוא הגיל הקבוע בחוק כגיל הפרישה מהעבודה, והוא זהה לנשים ולגברים. יש הסכמים קיבוציים שקובעים גילאי פרישה צעירים יותר.

הדיון הציבורי מבלבל לעתים בין "גיל הפרישה" ו"גיל הזכאות".

גיל הזכאות

גיל הזכאות הוא הגיל (הקבוע בחוק) בו ניתן לממש את הפנסיה ואת קצבת הזקנה מהמוסד לביטוח לאומי. גיל הזכאות לנשים הוא 62 ולגברים 67.

מחשבון לבדיקת גיל הזכאות לקצבת זקנה:
https://www.btl.gov.il/benefits/old_age/Pages/RetirementCalculation.aspx

הגיל המוחלט לקצבת זקנה

הגיל המוחלט לקצבת זקנה הוא הגיל בו מקבלים קצבת זקנה ללא מבחן אמצעים, כלומר ללא שום קשר להכנסות אחרות. עתה הגיל המוחלט הוא 70 לגבר ו-68 לאישה. כאמור, עבור הנשים, הגיל המוחלט עולה בהדרגה ל-70.

יועצי/ות פנסיה ומשווקי פנסיה

מגוון אנשי מקצוע עשויים לייעץ בבחירת מסלול פנסיה: ישנם משווקי פנסיה, שהם עובדים של חברות ביטוח ובתי השקעות ובתור כאלה לא לגמרי אוביקטיביים. קיימים גם יועצי פנסיה שעובדים בבנקים, ולבסוף, יש יועצי פנסיה עצמאים. היועצים העצמאים נחשבים לאובייקטיביים ביותר. משום כך, לדעתנו, עדיף להתייעץ עם יועץ פנסיה עצמאי, גם אם פגישת ייעוץ כזו עולה כסף.

הבעיה עם משווקים פנסיוניים של חברות הביטוח היא שלפעמים יש להם אינטרסים שונים מאלה של החוסכת לפנסיה. הבעיה עם יועצי פנסיה של הבנקים היא שהשירות שלהם עולה כסף בעקיפין: אמנם הבנק מקבל את התשלום מקרן הפנסיה ולא ישירות מהחוסכת, אך הכספים שהקרן משלמת לבנק גורמים לדמי ניהול גבוהים יותר שמשלמת המבוטחת.

הבדל משמעותי נוסף הוא שמשווקי פנסיה מוכרים את המוצרים של החברה בה הם עובדים, בעוד סוכני ביטוח עצמאים מוכרים מוצרים מכלל החברות שאיתן הם עובדים.

ועוד טיפ: כאשר את משוחחת עם איש או אשת מקצוע כדאי לבדוק איזה סוג רשיון יש להם.

דמי ניהול

דמי ניהול הם התשלום שגובה חברת הביטוח או חברת ההשקעות עבור ניהול קרן הפנסיה, קופת הגמל או ביטוח המנהלים מהמבוטחת (או מהפנסיונרית). דמי ניהול יורדים מהחיסכון הפנסיוני ולכן ככל שדמי הניהול נמוכים יותר, קצבת הפנסיה גדולה יותר. יש שממליצים על קרן פנסיה כי דמי הניהול שגובות הקרנות נמוכות בדרך כלל מאלה של קופות גמל או ביטוח מנהלים.

קרן השתלמות

קרן השתלמות היא קופת חיסכון, שנועדה במקור לשמש את העובדת (או העובד) למימון השתלמויות ולימודי המשך. כיום היא משמשת על פי רוב לחיסכון כללי לטווח בינוני (6 שנים). זה האפיק היחיד שלא לטווח ארוך שנותר פטור ממס. כמו בקרן פנסיה, החיסכון בקרן השתלמות מורכב מהפרשות של העובדת ושל המעסיק. הפטור קיים בתנאי שהפרשת העובדת אינה עולה על 2.5% מהמשכורת הקבועה והפרשת המעביד לא עולה על 7.5% מהמשכורת הקבועה של העובדת. בנוסף, כדי לזכות בפטור, הפרשת המעביד צריכה להיות לכל היותר פי שלושה מזאת של העובדת. יש גם תקרת שכר חודשי שעליה חל הפטור, וגובהה מתעדכן מעת לעת.

עם זאת, לדעתנו, דמי הניהול בקרנות הפנסיה החדשות (שהן היחידות שניתן להצטרף אליהן) עדיין גבוהים מדי. משרד האוצר קבע מקסימום לדמי הניהול של קרנות הפנסיה: 6% מההפרשה החודשית ו-0.5% מהצבירה השנתית. בדרך כלל, מבוטחים יחידים או אלה העובדים בגופים קטנים מוצאים את עצמם חסרים כוח מיקוח, והם משלמים את המקסימום. מבוטחים העובדים במפעלים גדולים משלמים הרבה פחות.

דמי הניהול עבור פנסיונרים הם 0.5% על הצבירה השנתית, וגם זה אחוז גבוה מדי.

כיצד אפשר לשנות את המצב?

1. לעמוד על המקח מול קופות הפנסיה ולעשות שופינג.
2. להפעיל לחץ ציבורי על הממשלה להוריד את דמי הניהול.
3. להקים קרנות פנסיה ללא מטרות רווח שיתחרו עם קרנות הפנסיה הקיימות.

ביטוח מנהלים

ביטוח מנהלים הוא אחד מאפיקי החיסכון הפנסיוני בישראל. הוא יקר יותר מקרן פנסיה.

ביטוח מנהלים הוא חוזה בין המבוטחת (או המבוטח) ובין חברת הביטוח. כיוון שמדובר בחוזה, מרבית התנאים בו קבועים ואינם ניתנים לשינוי במהלך תקופת הביטוח. למשל, אם חברת הביטוח רוצה להעלות את הפרמיה (התשלום עבור השירות), היא תוכל לעשות זאת רק לגבי מבוטחים חדשים ולא לגבי מבוטחים שאיתם כבר חתמה על חוזה (פוליסה).

בביטוח מנהלים, המבוטחת משלמת לחברת הביטוח פרמיה חודשית בעבור הכיסויים הביטוחיים (פטירה ואובדן כושר העבודה, כמו בקופת פנסיה). במקרה של מות המבוטחת חברת הביטוח תשלם את סכום הביטוח למוטבים (יורשים) שקבעה המבוטחת בפוליסה. במקרה של אובדן כושר עבודה תשולם קצבה חודשית למבוטחת, במקום ההכנסה שלה מעבודה.

חברות הביטוח המשווקות פוליסות ביטוח מנהלים הבטיחו כי תשלומי הפנסיה לא יושפעו משינויים ב"לוחות התמותה", גם אם תוחלת החיים של כלל האוכלוסייה מתארכת. במילים אחרות, קצבת הפנסיה לא תשתנה לרעה בגלל הארכת תוחלת החיים, כפי שעלול לקרות בקרנות הפנסיה.

היום כבר לא ניתן לשווק ביטוח מנהלים המבטיח שלא לשנות את נוסחת הקצבה בגלל הארכת תוחלת החיים.

קופת גמל

קופת גמל היא עוד סוג של חיסכון פנסיוני בישראל. דמי הניהול של קופת גמל גבוהים מאלה של קרן פנסיה, בדרך כלל. באמצעות קופת גמל אפשר לחסוך כספים לגיל פרישה וליהנות מהטבות מס, כמו בקרן פנסיה ובביטוח מנהלים. אולם, יש לשים לב להבדל חשוב בין קופת גמל לקרן פנסיה וביטוח מנהלים: בקופת גמל לא קיימים מרכיבים של ביטוח אובדן כושר עבודה או ביטוח שארים כחלק מהחיסכון בקופה. פעם היה אפשר לקבל את התגמול אחרי 15 שנות חיסכון עוד לפני הפרישה. אולם השיטה השתנתה והיום אפשר לקבל את התגמול על כספים שהופקדו אחרי 2008 רק בעת הפרישה.

דוגמא: תלוש השכר של "מיכפל" ("מיכפל" זאת תוכנת שכר. יש גם תוכנות אחרות).

חברה
כתובת
ישוב

לכבוד

מספר זהות:
ס.משרה: 1-יחידה
בסיס השכר: חודשי
מחלקה: 000
מצב משפחתי: נ+2

דרוג: 000
בנק: 00/000

	תאור התשלום	כמות	תעריף	גילום	שווי למס
001	משכורת				00
004	נסיעות				00
006	הבראה חודש				00
010	מתנות חודש			83.00	88
	סה"כ תשלומים				88

ימי עבודה	20	נתונים נוספים			נתונים מצטברים		חשבון
שעות עבודה	168.0	ש"ע בחברה	22	תשלומים	20207.75	יתרה קודמת	
שעות העדרות	0.00	שכר ב.לאומי	160.0	שכ.ב.לאומי	20207.75	צבירה ח.ז.	
שעות ליום	8.00	שכר מבוטח	10103.88	מס הכנסה	62.85	ניצול ח.ז.	
נק. רגילות	4.75	בסיס קרה"ש	9200.00	בט. לאומי	694.74	יתרה חדשה	
אחוז מס שולי	21%	גמל מעביד	0.00	מס בריאות	803.16		חשבון
קוד מהדורה	9.85ל	אחר מעביד	1242.00	מבטחים ותי	1288.00	יתרה קודמת	
חישוב מצטבר	כל/1	ב.לאומי מעביד	214.36			צבירה ח.ז.	
אופן תשלום	ישירות	שכר מינ.חודש	502.06			ניצול ח.ז.	
		שכר מינ.שעה	4300.00			יתרה חדשה	
			23.12				

פרטי המעביד: שם, כתובת, מספר תיק ניכויים ומספר תאגיד

פרטים אישיים של העובדת, הכוללים מצב משפחתי, דירוג (אם יש), חלקיות משרה, הותק ומועד תחילת העבודה של העובדת

מרכיבי השכר, הכוללים משכורת בסיסית, נסיעות לעבודה ומרכיבים אחרים, אם יש. במקרה של תלוש הדוגמא, דמי ההבראה המגיעים לכל עובד/ת כל שנה החל מסיום שנת העבודה הראשונה, מחולקים ל-12 ומשולמים חודש בחודשו. כמו כן, מתנות לחגים מחולקים ל-12 ומשולמים חודש בחודשו

ניכויי חובה מהשכר, הכוללים מס הכנסה, ביטוח לאומי, מס בריאות ופנסיה (במקרה הזה, קופת פנסיה "מבטחים"

סך התשלומים לעובדת: שכר ברוטו

סך הניכויים לעובדת

שכר נטו: סך התשלומים פחות ניכויי החובה

ניכויי רשות: למשל, החזר מפרעה או החזרי הלוואה שקיבלה העובדת ממקום העבודה

לתשלום: הסכום שמקבלת העובדת ביד (או בבנק)

חודש השכר ויום הדפסת תלוש השכר

נתונים נוספים:

- ימי עבודה בפועל: כמה ימים עבדה העובדת באותו חודש
- שעות עבודה בפועל: כמה שעות עבדה העובדת באותו חודש
- שעות העדרות (אם רלוונטי למקום העבודה)
- שעות ליום: כמה שעות עבדה העובדת ביום במקום העבודה
- נקודות זיכוי רגילות: (לאישה 2.75 נקודות זיכוי עבור עצמה ונקודות זיכוי עבור הילדים כדלקמן: שנת לידה וגיל 18 - 0.5 נק' זיכוי, שנה 1-5 - 2 נק' זיכוי ובגילאי 6-17 - נק' זיכוי אחת. בשנת 2014 נקודת זיכוי שווה 218 ש"ח. במקרה הזה, חובת מס הכנסה פוחתת ב-218 ש"ח לחודש בזכות כל נקודת זיכוי מלאה
- אחוז מס שולי: מדרגת המס הגבוהה ביותר של העובדת
- קוד מהדורה: המהדורה של תוכנת הנהלת החשבונות
- חישוב מצטבר: האם מס הכנסה מחושב לפי השכר המצטבר של השנה
- אופן התשלום: ישירות לעובדת או בצורה אחרת. בתוכנת מיכפל יש 3 אפשרויות, 1. ישירות לעובד - מזומן או המחאה 2. בנק - העברה לבנק 3. אחר - העברה לצד ג' (למשל אם יש עיקול או משהו דומה)
- ימי עבודה בחודש: ימי עבודה בחברה - תקן ימי העבודה בחברה
- שעות עבודה בחודש: תקן שעות עבודה בחברה
- שכר לחישוב ביטוח לאומי: סך השכר החייב בביטוח לאומי
- שכר מבוטח לפנסיה וכן לפיצויי פיטורין
- בסיס קרן השתלמות (אם יש): בסיס השכר לקרן השתלמות
- גמל מעביד: תשלום המעביד לקרן הפנסיה
- אחר מעביד: תשלום המעביד לגמל נוסף, אם יש
- ביטוח לאומי מעביד: תשלום המעביד לביטוח לאומי עבור העובדת
- שכר מינימום לחודש: שכר המינימום לחודש לפי חוק
- שכר מינימום לשעה: שכר מינימום לשעה לפי חוק

נתונים מצטברים:

- תשלומים: סך התשלומים ששולמו לעובד מתחילת השנה
- שכר לחישוב ביטוח לאומי: סך התשלומים ששולמו לביטוח לאומי מתחילת השנה
- תשלום העובדת למס הכנסה: כנ"ל - מצטבר עד היום
- תשלום העובדת לביטוח לאומי
- תשלום העובדת למס בריאות
- מבטחים: תשלום העובדת לקרן הפנסיה

חשבון חופשה:

- ימי חופשה צבורים לפני חודש התשלום הזה
- צבירת ימי חופשה בחודש של התלוש
- ניצול ימי החופשה בחודש של התלוש
- ימי חופשי צבורים בחודש של התלוש

חשבון מחלה:

- יתרת צבירת ימי מחלה לפני חודש התשלום זה
- צבירת ימי מחלה החודש של התלוש
- ניצול ימי מחלה בחודש של התלוש
- ימי מחלה צבירי בחודש של התלוש

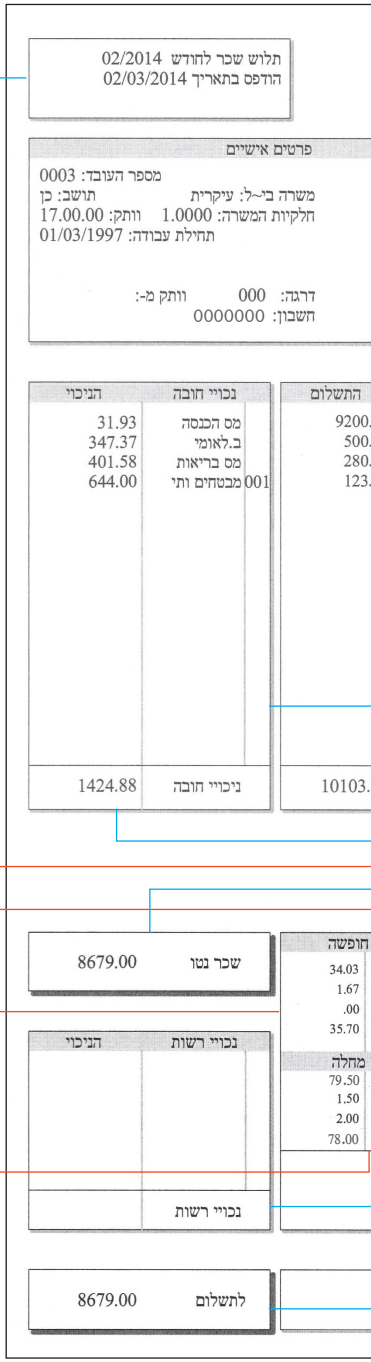

AdvaCenter مركز أدفا

מרכז אדוה

מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

סטודיו נעם תמרי